

Granskning av balanskravet och god ekonomisk hushållning

Vilhelmina kommun



Building a better
working world

Innehåll

1. Sammanfattning.....	2
2. Inledning.....	3
2.1. Bakgrund	4
2.2. Syfte och revisionsfrågor	4
2.3. Avgränsning.....	4
2.4. Revisionskriterier.....	5
2.5. Metod och genomförande	5
3. Balanskrav och god ekonomisk hushållning	6
4. Granskningsresultat.....	7
4.1. Iakttagelser	7
5. Sammanfattande bedömning.....	11

1. Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Vilhelmina kommun granskat om:

- A. Kommunen efterlever kommunallagens krav på en ekonomi i balans?
- B. Årsredovisningens resultat är förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?

Uppdraget ingår som en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2022. Syftet med granskningen är att ge kommunens revisorer underlag för sin skriftliga bedömning om:

- A. Kommunen efterlever balanskravet.
- B. Resultatet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat.

Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande revisionella bedömningar:

Efterlever kommunen kommunallagens krav på en ekonomi i balans?

Grundat på granskningen av årsredovisningens återrapportering är vår bedömning att kommunen efterlever kravet på en ekonomi i balans.

Grundat på granskningen av årsredovisningens återrapportering är vår bedömning att kommunen efterlever krav på redovisning och beräkning av balanskravsresultatet.

Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?

Grundat på granskningen av årsredovisningens återrapportering konstaterar vi att avrapporteringen av mål i årsredovisningen inte har tillräcklig tydlighet, struktur och helhet. Som en följd av detta är det inte möjligt för oss att bedöma om det *samlade* resultatet är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat. Kommunstyrelsen bör utveckla en samlad analys av målpuppfyllelsen och bedöma om god ekonomisk hushållning har uppnåtts eller inte. Därtill bör kommunstyrelsen tydliggöra vad som krävs för att god ekonomisk hushållning ska anses råda.

Grundat på granskningen av årsredovisningens återrapportering är vår bedömning att resultatet är delvis förenligt med de *finansiella* mål som fullmäktige fastställt i budget för 2022. Kommunstyrelsen gör dock ingen bedömning av huruvida god ekonomisk uppnås utifrån ett finansiellt perspektiv.

Grundat på granskningen av årsredovisningens återrapportering är det inte möjligt att bedöma om resultatet för de *verksamhetsmässiga* målen är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat. Återrapporteringen innehåller inte tillräckligt underlag vad gäller de verksamhetsmässiga målen utfall.

Vi noterar att kommunens bolag inte inkluderas i de finansiella eller verksamhetsmässiga målen för god ekonomisk hushållning.

Slutligen bör kommunstyrelsen bereda riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunfullmäktige att fastställa.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- ▶ Bereda riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunfullmäktige att fastställa
- ▶ Utveckla en samlad analys av måluppfyllelsen och bedöma om god ekonomisk hushållning har uppnåtts eller inte
- ▶ Tydliggöra vad som krävs för att god ekonomisk hushållning ska anses råda
- ▶ Säkerställa en tydlig rapportering av utfall för verksamhetsmässiga mål vilka utgör grund för bedömningen av måluppfyllelse
- ▶ Fastställa mål för kommunens bolag som inkluderas i definitionen av god ekonomisk hushållning

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Enligt kommunallagen (KL) 11 kap. 1 § ska kommunen ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs i juridiska personer som avses i 10 kap 2-6 §§. Kommunen ska enligt KL. 11 kap. 5 § varje år upprätta en budget för nästa kalenderår. Budgeten ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Undantag får göras:

1. I den utsträckning som medel från en resultatutjämningsreserv tas i anspråk enligt KL. 11 kap. 14 §
2. Om det finns synnerliga skäl.

Enligt kommunallagen 11 kap. 20 § ska årsredovisningen lämnas över till fullmäktige och revisorerna snarast möjligt och senast den 15 april året efter det år som redovisningen avser.

Kommunen ska formulera verksamhetsmässiga och finansiella mål för god ekonomisk hushållning i budgeten. Dessa mål ska sedan följas upp i delårsrapport och årsredovisning.

Revisorerna ska enligt kommunallagen 12 kap. 2 § bedöma om resultaten i årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Revisorernas skriftliga bedömning ska lämnas till fullmäktige inför behandlingen av årsredovisningen.

Kommunstyrelsen är ansvarig för upprättandet av årsredovisningen.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att:

- A. Ge revisorerna underlag för sin skriftliga bedömning om kommunen efterlever balanskravet.
- B. Ge revisorerna underlag för sin skriftliga bedömning om resultatet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- A. Efterlever kommunen kommunallagens krav på en ekonomi i balans?
- B. Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?

2.3. Avgränsning

Granskningen är avgränsad till kommunstyrelsen och år 2022. Styrelsen är enligt KL 11 kap. 19 § ansvarig för upprättandet av årsredovisningen.

Granskningar omfattar:

- A. En granskning och bedömning om kommunen efterlever balanskravet¹.
I förekommande fall en bedömning av återställandet av ett negativt balanskravsresultat och eventuellt åberopande av synnerliga skäl.
- B. En granskning och bedömning om utfallet avseende fullmäktiges verksamhetsmål² med betydelse för god ekonomisk hushållning. En samlad bedömning om utfallet är förenligt med fullmäktiges finansiella och verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning.

2.4. Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser, slutsatser och bedömningar. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av följande:

- ▶ Kommunallagen (2017:725) 11 kap. 1§, 5-6 §, 12-13 §§, 19-20 §§, 12 kap 2 §
- ▶ Fullmäktiges beslut avseende god ekonomisk hushållning
- ▶ RKR R15 Förvaltningsberättelse

2.5. Metod och genomförande

Granskningen av kommunens måluppfyllelse har genomförts i enlighet med Skyrevs rekommendation "RU Granskning av årsredovisning". Granskningen har skett genom genomgång av kommunens årsredovisning.

Utöver vår interna kvalitetssäkring har ekonomichef sakgranskat rapportutkastet. Detta för att säkerställa att revisionsrapporten bygger på korrekt fakta och uttalanden.

¹Balanskravet innebär att budgeten ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna och att årets resultat enligt resultaträkningen och förändringen av det egna kapitalet ska vara positivt.

² Att de är korrekt härledda och korrekt beräknade/bedömda.

3. Balanskrav och god ekonomisk hushållning

Förvaltningsberättelsen ska innehålla en utvärdering av om mål och riktlinjer med betydelse för god ekonomisk hushållning (enligt kommunallagens 11 kap. 6 § första och andra stycket) uppnåtts och följts. Revisorerna ska bedöma om utfallen i årsredovisningen är förenliga med fullmäktigemålen.

Enligt kommunallagen ska:

- ▶ Kommunfullmäktige fastställa mål för god ekonomisk hushållning
- ▶ Uppföljning av dessa mål görs i delårsrapport och årsredovisning
- ▶ Kommunens revisorer granska och bedöma måluppfyllelsen

Syftet med dessa krav är att politikerna med hjälp av målstyrning och måluppföljning ska styra kommunen mot ändamålsenlighet och effektivitet.

Mål för god ekonomisk hushållning ska omfatta både finansiella mål och verksamhetsmål. Det mål som fullmäktige fastställt inom ramen för god ekonomisk hushållning är obligatoriska att utvärdera och bedöma i delårsrapport (prognos) och årsbokslut (utfall). Från och med 2019 ska mål formuleras och utvärderas även för kommunens bolag med återkoppling till fullmäktige. Det är kommunstyrelsen som i förvaltningsberättelsen ska utvärdera uppfyllelsen av de mål som kommunfullmäktige fastställt. Därefter ska revisorerna på basis av kommunstyrelsens utvärdering samt sin egen granskning av delårsrapport och årsredovisning bedöma uppfyllelsen av de mål som kommunfullmäktige fastställt.

Balanskravet är centralt för god ekonomisk hushållning. Balanskravet innebär att kommunens budget och årliga utfall ska vara positiva och att underskott ska återställas kommande år, såvida kommunfullmäktige inte beslutar om annat och hänvisar till "synnerliga skäl". Beräkningen av balanskravsresultatet, som är kopplat till kommunallagens bestämmelser, ska i förvaltningsberättelsen följa ett föreskrivet schema. Vid avstämning av balanskravet får exempelvis realisationsvinster inte medräknas. Avstämning av balanskravet ska göras i delårsrapport och årsredovisning.

4. Granskningsresultat

4.1. Iakttagelser

4.1.1. Balanskravsresultat

Tabell 1. Avstämning mot balanskravet

Balanskravsutredning	År 2022	Kommunstyrelsens bedömning
= Årets resultat enligt resultaträkningen	- 1 570 tkr	
- Samtliga realisationsvinster	-	
+ Realisationsvinster enligt undantags- möjlighet	-	
+ Realisationsförluster enligt undantags- möjlighet	-	
-/+ Orealiserade vinster och förluster i värdepapper	9 125 tkr	
+/- Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	-	
= Årets resultat efter balanskravs- justeringar	7 555 tkr	
-Reservering av medel till resultat- utjämningsreserv (RUR)	-	
+Användande av medel från RUR	-	
= Årets balanskravsresultat	7 555 tkr	

Uppställningen ska ses som en fullständig uppräkningslista av de poster som ska ingå vid beräkning av balanskravsresultatet. Det innebär att inga andra poster får ingå i beräkningen av balanskravsresultatet. Upplysningar om årets resultat efter balanskravsjustering och balanskravsresultatet redovisas i förvaltningsberättelsen. Årets resultat har rensats från vissa poster som inte härrör från den egentliga verksamheten. Realisationsvinster från värdepappershandel har rensats från årets resultat. Kommunen följer den föreskrivna uppställningen i sin balanskravsutredning. Vidare noterar vi att kommunen efterlever kommunallagens krav på ekonomi i balans.

4.1.2. Bedömning

Grundat på granskningen av årsredovisningens återrapportering är vår bedömning att kommunen efterlever kravet på en ekonomi i balans.

Grundat på granskningen av årsredovisningens återrapportering är vår bedömning att kommunen efterlever krav på redovisning och beräkning av balanskravsresultatet.

4.1.1. God ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige har fastställt måldokument, årsplan med budget, för perioden år 2022-2025. Årsplanen innehåller ett antal finansiella mål och verksamhetsmässiga mål, däremot framgår inte vilka verksamhetsmässiga mål som är av vikt för god ekonomisk hushållning.

Av kommunstyrelsens riktlinjer för god ekonomisk hushållning från 2022-11-01 framgår de fyra finansiella mål och två perspektiv med sju verksamhetsmässiga mål som är av vikt för god ekonomisk hushållning. Kommunfullmäktige har inte antagit sådana riktlinjer.

Kommunens bolag inkluderas inte i de finansiella eller verksamhetsmässiga målen för god ekonomisk hushållning. Varken årsplan och riktlinjer anger hur kommunstyrelsen ska bedöma om god ekonomisk hushållning kan anses råda eller inte.

4.1.1.1 Iakttagelser

Finansiella mål

Tabell 2. Finansiella mål

Finansiella mål	Utfall år 2022	Kommunstyrelsens bedömning
Årets budgeterade resultat som andel av skatter och bidrag, ska vara minst 1 % och ta hänsyn till målet om självfinansiering av investeringar	- 0,28 %	Målet anses inte uppnått
Investeringar ska under en mandatperiod vara självfinansierade	Självfinansierade	Målet anses uppnått
Soliditeten exklusive utlåning till kommunala bolag, inklusive pensionsförpliktelser ska öka.	27,72 %	Målet anses uppnått
Kommunen ska amortera minst 2 mkr på de lån som kommunen har	15,1 mkr	Målet anses uppnått

Kommunstyrelsen gör ingen bedömning av huruvida god ekonomisk hushållning uppnås vad gäller de finansiella målen, utan anger enbart att tre av fyra finansiella mål med koppling till god ekonomisk hushållning uppnås. Vad gäller resultatmålet uppges att det negativa resultatet följer av en värdeminskning på pensionsfonder om 9,5 mkr.

Vi noterar att årsredovisningen anger att målet för amorteringar är 5 mkr medan årsplanen anger 2 mkr, samt att resultatmålet uppges vara 1,1 % i årsredovisningen men 1,6 % i årsplanen.

Mål för verksamheten

Tabell 3. Verksamhetsmål

Verksamhetsmål	Utfall 2022	Kommunstyrelsens bedömning
<p>Effektivitet:</p> <p>Kommunstyrelsens verksamhet ska planeras och genomföras kostnads-effektivt, stödprocesserna ska styras utifrån nämndernas/verksamheter-nas krav. Digitaliseringsgraden ska öka i verksamheterna.</p>	Beskrivning av effektiviserings- och digitaliseringsarbetet ges i årsredovisningen. Energieffektiviseringsprogram har genomförts.	Målet anses uppnått
Effektiviteten ska vara god och måluppfyllnad ska vara hög.	Beskrivning av läget ges i årsredovisningen, svårigheter med budget i balans gör att målet anses delvis uppnått.	Målet anses delvis uppnått
Alla elever ska ha rätt till utbildning av god kvalitet.	Lärarbehörigheten inom grundskolan överstiger 90 %.	Målet anses uppnått.
Nämndens verksamhet ska planeras och genomföras kostnadseffektivt. Digitaliseringsgraden ska öka.	Beskrivning av effektiviserings- och digitaliseringsarbetet ges i årsredovisningen. Digitaliseringsarbetet har inte kunnat prioriterats på grund av hög arbetsbelastning.	Målet anses delvis uppnått.
<p>Samhällsutveckling:</p> <p>Resurser och processer ska så långt som möjligt samordnas internt och externt. Tillsammans med andra skapa förutsättningar för en bred och växande arbetsmarknad i samverkan med kommunens företag, snabb etablering i arbetsliv och samhälle.</p>	Beskrivning av arbetet ges i årsredovisningen. Samverkan sker med Länstrafiken och Region Västerbotten, samt internt med Lärcentrum och Kostenheten.	Målet anses uppnått.
Alla ska ha möjlighet till delaktighet i, och inflytande över, sitt lärande.	Grundskoleelevernas självskattningar varierar mellan 50-90 %. Elevernas förutsättningar på vad inflytande och delaktighet ska innebära har stor betydelse och är inte alltid förenligt med vad de har möjlighet att ha inflytande och delaktighet i.	Målet anses delvis uppnått.

<p>God och hållbar livsmiljö. Nämnden ska verka för en livskraftig, attraktiv och långsiktigt hållbar fjällkommun.</p>	<p>Tillsyn har utförts inom miljö- och hälsoskydd, livsmedel, försäljning och rökfria miljöer, men inte i den omfattning som anges i tillsynsplaner (cirka 70 % utfört). Bristande resurser bidrar till detta.</p>	<p>Målet anses delvis uppnått.</p>
--	--	------------------------------------

Kommunstyrelsens bedömning är att kommunen enbart delvis når målen om god ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv. Tre av sju mål uppnås, fyra mål nås delvis. Åtterrapporteringen av målen utfall är övergripande.

Kommunstyrelsens samlade bedömning av god ekonomisk hushållning

Kommunstyrelsen gör ingen sammanvägd bedömning om god ekonomisk hushållning uppnås för år 2022.

4.1.2. Bedömning

Grundat på granskningen av årsredovisningens åtterrapportering konstaterar vi att avrapporteringen av mål i årsredovisningen inte har tillräcklig tydlighet, struktur och helhet. Som en följd av detta är det inte möjligt för oss att bedöma om det *samlade* resultatet är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat. Kommunstyrelsen bör utveckla en samlad analys av målluppfyllelsen och bedöma om god ekonomisk hushållning har uppnåtts eller inte. Därtill bör kommunstyrelsen tydliggöra vad som krävs för att god ekonomisk hushållning ska anses råda.

Grundat på granskningen av årsredovisningens åtterrapportering är vår bedömning att resultatet är delvis förenligt med de *finansiella* mål som fullmäktige fastställt i budget för 2022. Kommunstyrelsen gör dock ingen bedömning av huruvida god ekonomisk uppnås utifrån ett finansiellt perspektiv.

Grundat på granskningen av årsredovisningens åtterrapportering är det inte möjligt att bedöma om resultatet för de *verksamhetsmässiga* målen är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat. Åtterrapporteringen innehåller inte tillräckligt underlag vad gäller de verksamhetsmässiga målen utfall.

Vi noterar att kommunens bolag inte inkluderas i de finansiella eller verksamhetsmässiga målen för god ekonomisk hushållning.

Slutligen bör kommunstyrelsen bereda riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunfullmäktige att fastställa.

5. Sammanfattande bedömning

Utifrån genomförd granskning är vår samlande bedömning att:

- A. Kommunen efterlever balanskravet.
- B. Avrapporteringen av mål i årsredovisningen har inte tillräcklig tydlighet, struktur och helhet för att göra det möjligt för oss att bedöma om det samlade resultatet är förenligt med de mål som kommunfullmäktige beslutat.

Revisionsfråga	Bedömning
Efterlever kommunen kommunallagens krav på en ekonomi i balans?	Ja.
Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?	Avrapporteringen möjliggör inte en bedömning av om det samlade resultatet är förenligt med de mål som kommunfullmäktige beslutat.
- <i>Finansiella mål</i>	Delvis.
- <i>Verksamhetsmål</i>	Avrapporteringen möjliggör inte en bedömning.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- ▶ Bereda riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunfullmäktige att fastställa
- ▶ Utveckla en samlad analys av måluppfyllelsen och bedöma om god ekonomisk hushållning har uppnåtts eller inte
- ▶ Tydliggöra vad som krävs för att god ekonomisk hushållning ska anses råda
- ▶ Säkerställa en tydlig rapportering av utfall för verksamhetsmässiga mål vilka utgör grund för bedömningen av måluppfyllelse
- ▶ Fastställa mål för kommunens bolag som inkluderas i definitionen av god ekonomisk hushållning

8 maj 2023

Christer Marklund, uppdragsledare
Certifierad kommunal yrkesrevisor, EY

Lydia Andersson
Verksamhetsrevisor, EY